

Մասնաւոր յայտարարութիւն տպել տուողը պիտի վճարէ 10 հասարակ տառի համար 1 կոպէկ արժաթ: Յայտարարութիւնները տպվում են չափերէն, Ռուսերէն, վրացերէն, ֆրանսիաբէն, Գերմաներէն եւ Թուրքերէն:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

*) Բ ա ժ ա ն ո Ր զ ա կ ա ն ը բանկում ուղ որ աւելի կցկանհեր ունի, աւելի էլ ձայն ունի, փոխադարձ էղիլաի բանկում ըլորը անդամնիրը հաւատար այն են վայելում:

տակէր այն օրէնքներին, որոնք կառավարվում են մարդկային հոգւոյ հանգարդ և ազատ ընթացքով, եթէ այդ անցքը չունենար իւր պատճառները և իւր յաջորդաբար նախապատրաստութիւնը անցեալի մէջ: Մէք ունեմք զրական փաստեր հայոց նախկին գղականութեան գոյութեան մասին այն դարերում, որոնք շատ էին են նորա յայտնութիւնից, աւելի ձիւս ասած, նորա վերածնելութիւնից չորրորդ դարումը: Մովսէս Խորենացին, որ ապրում էր Հինգերորդ դարումը, մի գրող, որ խորապէս գիտութիւն ունէր իւր հայրենիքի հմուտեան մէջ, լիշում է Մթերիւ և Նղիսիսի այլ մեհենական գրքերի մասին: Դա խօսում է պատմական երգերի ժողովածուների համար, որոնք պահվում էին թագաւորների և իշխանական ընտանիքների թանգարաններում, այդ երգերը մինչև նորա ժամանակը երգում էին Գողթման ասուած ժողովրդական երաժշտները, ածելով քնարի շըման մի նուագարանի վերա, որ կոչվում էր «բամբլուն»): — Երգերը բաժանվում էին երեք չլքան՝ ասորական, մեղա-պարսկական և հայկական, Մի վրանի կտոր այդ երգերից, որոնք հասցրել մեզ Մովսէս Խորենացին, իւր «Հայոց պատմութեան» մէջ, ներկայումս են վիթախանակաւ հոգւով, նորա

1891

ԿԸ շարունակութիւն

բին են պարտական: Անոր եղբայրներն մօտ կըլտան ներք յոթնամյա աշխատանքին (այսինքն Տիարաբերի վալ-լուրը) մէջ հաշտութեամբ ձմեռանը և սկսելով: Արդէն ինչո՞ւն տարուց աւել է նոցա ամբողջ մօտ բաժնակ ու տօրն ցանկաւ: Երբեք աղ-նիւ տեսնելը կարողացան: Սակայն մինչև օրս՝ ոչ տեսնելը կամեցած է: Այդ արդիւնաբե-րութիւնը այդտեղ նեղ և անձուկ չըջանի մէջ են, և այնքան գրեթէ կոշտակոյն, որքան բնական-րէն համար հարկատու են: Ըստ որում այդ երկիրը՝ ամենայն կողմից գրեթէ անանձնութեան մէջ ապ-րելով՝ չարժուած սակաւ ունի: Վաճառականու-թիւնը նահապետական կացութեան մէջ է: Երբ-նաւոր ճանապարհներ չկան, կառք ասած բանի ամէն տեսակներն ալ անձնաօթ են այս նահան-գին: Երկու երեք տարի է որ այդտեղ հաստա-տուած է նամակատարներ (poste) ի հարկէ ըստ արեւելեան սովորութեան և հեռագիրը:

Թոյմային վերա կայ քարաշէն նշանաւոր կա-մուրջ մը 40 կամարների վերայ հաստատած, որուն ալիք 24 աշխարհ միայն ջուր կանցնի: Այս ե-րկու կամարը, զոր տեղացիք քրքրի կոչ (40 աշխ) կը կոչեն, իր վերա բնաւ արձանագրութիւն չունի: Բնակչաց աւանդութիւնը նորան շինու-թիւնը Սուլթան Մուսա 1 կը տայ:

Մեկիւղինից մի օրական ճանապարհ դէպի ա-րևմուտք կայ մի ուրիշ օգտակար դետակ Սուլ-թանու անուամբ, որ իր սկիզբը Աղճատաղայ լեռներէն աւանդով և Գերիմիսի ձորերի ու նշա-նաւոր էօրենայ դաշտի հարաւային ամբարներէն անց-նելով՝ Թոյմային կը թափի: Այս դաշտին մէջ մա-մանակով եղած են գիւղեր և Սուլթանուտի մեծ մասն ալ առանձին առուակով անոր մէջէն ան-ցիւր է: Սակայն նա Աղճատաղայ լեռան արագիւն-ը լինելուն համար, նորա բնակիչները, որոնք զուցէ Հայք եղած ըլլան, այն լեռան Գորդերի նեղու-թիւնէն և երկուցէն ցրուելով, դետակն խանգա-րուել էր: Քանի մը տարի առաջ նշանաւոր դօ-րապետ Ռամազ բէլը նուաճելով այն քաղաքը, այդ դաշտին մէջ զօրաց ձմեռանոց շինել տուաւ, արուած առուակը կրկին նորոգուեցաւ, հիմունե-րն ասանի չարի գիւղեր, որոնց մէկի բնակիչները խարբերդի դաւաճէն դաշտած Հայք են:

Այստեղ հաստատուած են այսինքն երեկու թա-ղաւորական կալուածատեղը (Ջիֆթիլը), զորս կը մշակեն զօրքերը, ուր կը լինի մեծ քանակութեամբ բրինձ և այլ բերքեր, որոնցով կը կերակրին Տիգ-րանակերտի, Սեպրատիւրի և Կարնոյ կուսակալու-թեանց մէջ եղած բնակիչները մեծ մասը:

Մեկիւղինից դէպի արևմուտք չարժուած հինգ ժամուայ ճանապարհ գեղեցիկ այգիներ են, որոնք սեպրատեան են այլ և այլ գիւղերի և որոնց վեր-ջինը Գորդերից կը կոչուի: Այս գիւղին մօտիկ և նորան հարաւային կողմէն եղած լեռան ստոր-տէն հոսած բազմաթիւ ջրերը մեծակ գետ մը կը ձևացնեն, զոր Գերմասի Սուի կը կոչուի: Այս գետը նոր Մեկիւղինայ հարաւային կողմէն եղած աների և այգիների առաջով կանցնի, իսկ հին Մե-կիւղինայ մէջէն և բերքաւոր այգիները բնորոք և հին Մեկիւղինայ անհատուած հողերը անոր ջրերով կուտուցուին:

Մեկիւղինայ նահանգը առաւել դաշտային երկիր է, քան թէ լեռնային, նա ունի Տաւրոսի ձիւղերից երկու գլխաւոր լեռներ, որոնց մէկը քաղաքի ա-րեւելեան հիւսիսային կողմէն է որ Աղճատաղ կը կոչուի: Իսկ միւրը հարաւային դիէն ձգուած, որ Պեկ կամ Մեկուրեան-տաղի կամուսանուի: Ասոնց երկուսի վերա ալ կան շատ նշանաւոր անարա-նոցներ, որոնց ոչ խաւրը, և ի՞նչ, պահ ի՞նչ, մեղքը խիստ զովական են, զոր կը տանեն Հեկայ: Շամ, Ուրֆայ և այլ շատ քաղաքներ, իսկ մեղքը առաւել Կ: Պոլիս: Այս լեռներուն շատ կան նոյնպէս բուրգ, գիւտոր, շիւրի, քիթրայ, մի տե-սակ խոտից հանած ծածուկ, որոնք նոյնպէս կա-րաւանով կը գնան Կ: Պոլիս Հալեպ և Պեկինիկ նաւահանգիստը:

Մեկիւղինայ նահանգին մէջ հանքային ջրեր բնա-լը կան: Իսկ հանքերի կողմէն մի պղինձի և մի քանի տեղ ալ բարակի հանքեր յայտնի են: Առա-ջինը Մեկուրեանու լեռան վրա եղած Զանդակի գիւղի մօտ է: Իսկ երկրորդ՝ Եփրատի մօտերը ձգուած Շուրայ և խոլիկ կոչուած քաղաքական գաւառների մէջ են: Այստեղ այս երկու հանքերն ալ երեսի վերա ձգուած են: Ասիկ քանի մը տարի առաջ, այսինքն Սեպրատիւրի կուսակալ Հաճի Խոլէթ փաշան խարբերուել կառավարիչը, փորձ փորձեց այդ պղինձի հանքը մշակել տալու: Ուստի բերուեցան Կ: Պոլիս վարպետներ և զորքը ըսկը տուց: Սակայն երեք տարի այդ ձեռնարկութիւնը չարժանակէն յետ նորէն դադարեց: Իսկ ինչ կը

վերաբերի բարակի հանքերին, մինչև օրս՝ նորանց վերայ ոչ ուշադրութիւն դարձած է և ոչ ալ դար-ձնող կայ: Միայն այնտեղի քուրդերը՝ նորանց առատ վառօղ շինելով՝ աղիկ միմեանց կը կոտո-րեն, աւաղակութիւն, գոգութիւն և այլ վայրե-նութիւններ կանեն:

Յետոյ Գ. Կարապետեանց:

ՆԱՄԱԿ ՎԻԵՆՆԱՅԻՆ

Աշխարհահանգէն դեռ պարտաւոր չէ և կը բացվի միայն մայիսի 1-ին, այնպէս որ ոչ ոք չեն լինի թոյլարարում շինութեան մէջ ներս մտնելու: Անցեալ օրն ևս ինչպէս ժամանակից ուսուց բաժնի, ամսական ներս գնացի: Ռուսաց բաժնի լաւ տեղն է նշանակուած: Ուղղակի շինութեան մէջ ապրանք բերելու համար երկաթուղի է շինած, իսկ քաղաքի միջից աւելացրած է ձիու երկա-թուղին մինչև Պրատեր ժողովրդի երթևեկու-թիւնը հեշտացնելու համար: Նոյնպէս կայ և օմ-նիքուսի բնակիչները:

Անցեալ օրը հանգիստն այցելութիւն արաւ ուս-ուց մեծ խլան վալիքով Սէֆարադիովիչը: Որովհետեւ հանգիստ դեռ ևս բացված չէ, կը հա-ղորդեմ ձեռք քանի մի տեղեկութիւններ վիէն-նայի լուրերից:

Անցեալ օրը վիէննայի մէջ թունաւորմից մի դերասանուհի Լամա Ֆէլիքս անունով: Պատ-ճաւը այն էր, որ նա ունէր մի սիրական բան-կիր, որ երկու օր առաջ յայտնել էր թէ մտա-գիր է ամուսնանալ մի այլ օրիորդի հետ:

Վիէննայի մօտ մի գիւղում մի մարդ սպանել էր բէլովիշովի իր կնոջը անգղուշութեանց: «Աւրանտիկ» շոգինաւի կործանումը 1038 հո-գուց ազատուել են միայն 300 մարդ:

Այս օրերս հասաւ Վիէննա մեր նշանաւոր նը-կարիչ Ալֆրեդօսիկին, իր նկարչութիւնները հան-դէսի վրա ներկայացնելու նպատակով:

Այստեղի Մեկիւղինայ հայերը ստանում են ձեռք «Մշակ» լրագրից, բայց իմ ստացած համար-ները կարգացողների աւելի ընդարձակ չըջանի մասշէլի են: Մասնաւոր մի վաճառականները ուրախանում են, երբ կարողանում են կուկաւից լուրերը լսել:

Առ այժմ վերջացնում եմ նամակս, խօստանա-լով, որ եթէ ժամանակս ների, դարձեալ կը գրեմ ձեզ:

Ապրիլի 15, Ա. Վարդապետիկեանց

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր ամբողջ գնահատում է այն, ինչ որ գրա-ւում է նրա համակրութիւնը: Պ. Աւարանցը «Ար-շակ» ներկայացումն ժամանակ, երբ իր ձայնով, դէմքով և շարժումներով արտայայտում էր այն ատելութիւն, որով պարսիկ Ալանդանը ուղղմէր ողջ ողջ կու տալ բոլոր հայերին, չառերը հար-կաւոր համարեցին սուլել և մինչև անգամ հայ-հայի նրան... Ինչ էք այդքան չլացնում ու աղ-մուկ անում, հարցրի ես իմ կողմը նստած մի պա-րոնից: «Վա, պատասխան տուցե՛ք նա, չը տեսնո՞ր ինչից անց այն մարդը Հաւուց վրա»:

Կարծես թէ դերասանը մեղաւոր էր, որ ճշ-գումբամբ կատարեց իր դերը:

Ընթերցողի ուշադրութիւնը դարձնում ենք ուսու «Судебный Журнал» ամսագրի յունվար և փե-տրվար ամսի տեսարկում տպված Ա. Ա. տրա-կան դատարանի մասին յօդվածի վրա (проектъ торговаго судопроизводства) որ բառ առ բառ նման է այն զովածին որ հայերէն լեզվով «Մեղա Հայատանի» լրագրում այդ նիւթի, վրա երկու առաջնորդող յօդվածի պէս է տպվել: Զարմանում եմ թէ ուսու ամսագիրը բառ առ բառ թարգմանելով հայոց թերթից չէ, ցոյց տալիս բնագիրը ընթերցողին: Բայց աւելի զար-մանալին էն է, որ թարգմանութիւնը տպվել է յունվարին և փետրվարին, իսկ բնագիրը տպ-րվելն...

Մայիսի 1-ին փառաւոր կերպով բացվեցաւ Վիէննայի համալսարանին հանգէսը: Այն-տրիայի կայսրը, իշխանները և Գերմանիայի թա-գածաւանդը ներկայ էին:

Վիէննայի պոլիցան ստացաւ Լոնդոնից ֆո-տօգրաֆիական պատկերների մեծ քանակութիւն այն բոլոր դոկտորի և այլ թէ իգական թէ ա-րական սեռի չարագործների, որը դիտաւորու-

թիւն ունին պատուել իրանց ներկայու-թեամբ վիէննայի աշխարհահանգէսը:

Պ. Միլտից Միհրանեանցը, որի յայտարարու-թիւնը լի մօնաթ գաղէզի և զէլցէրեան ջրի ընկերութեամբ շինելու վրա մեր լրագրումը տպվեցաւ, Սուլթան-Կալէ վերադարձած լի-նելով, այնտեղից խնդրում է որ մենք հրատարա-կենք, թէ նրա առաջարկութեան մասնակից լինել ցանկացողները թող բարեհաճեն իրանց կամքը յայտնել նրան նամակով:

Այս օրերում Թիֆլիսի վանքի մայր եկեղե-ցում կատարվեցաւ միտոթեան հետեւալ հան-դէսը՝ մի թուրք տղամարդ ընդունում էր հայ-լու-սաւորական կրօնը:

Անա մի չարաթ է, որ Թիֆլիսում օղը ան-տանելի տաք էր: Այսրիլ ամսի համար այդ տե-սակ տաքութիւնը անբնական էր: Բաղդաւորա-պէս մայիսի 2-ին եկած անձրեւից յետոյ եղա-նակը հովացաւ:

«Մշակի» այս 16-որդ համարը ուշացաւ, պատ-ճառ որ մենք Եւթեթէլու տպարանից տեղափոխ-վում էինք Մէլիքովի տպարանը, որտեղ և տպ-վում է այժմ մեր թերթը:

Մենք ստանում ենք դանազան քաղաք-ն երկրից և դանազան դասի մարդիկներից հա-մակրական նամակները մեր 9-որդ համարում տպված «Հոգեբանականութիւն և ժողովուրդ» յօդ-վածի աւելթով:

Ուշադրութիւն դարձնելով արտաքին տեսու-թեան մէջ տպված Թիւրքիայի վերաբերու-թեամբ յօդվածի վրա, աւելորդ չեմք համարում ասել թէ Kölnische Zeitung լրագրի խօսքերից երևում է որ կալանաւորվածների երկուսը թա-արօնի դիրեկտորը և «Կերէթ» լրագրի հրատարա-կողը հայեր են: Բայց բոլոր կալանաւորված-ներից որը մարտի 28-ին արտադրեց ուղարկվեցան, թիւրքաց տէրութիւնը ներքե միայն յիշեալ երկու հայերին:

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ԹԻՖԼԻՑԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ			
(Մայիսի 3-ին):			
ՈՍԿԻՆ (պօլիտիմպրիկա)	6	8	4
ԲԱՄԲԱԿԻ Երևանու	4	—	—
„ Երկրորդ տեսակը	4	—	—
„ Ամերիկայի սերմից	6	80	—
ԲՈՒՐԴԻ Թուշի	5	50	—
„ Երկրորդ տեսակը	5	—	—
„ Թարեքեամի	3	—	—
ՇԱՔԱՐԸ Ռաի (Բրօցկու)	7	35	—
„ Դիւս տեսակը	7	15	—
„ զագրանիցու արանցիդ	5	10	—
մաքուր վճարած	8	35	—
ՇԱՔԱՐԱԿԱՐԸ Ռաի	6	30	—
ՂԱՀՂԱ Լիվանի լաւ	15	50	—
ՂԱՀՂԱ Մոլո, շատ լաւ	17	50	—
„ Մարտիրոսի, ցածր	13	50	—

ԱԼԻԻՐԸ Երևանի առաջին տե-			
սակը			
„ Երկրորդ տե-	1	40	—
սակը	1	40	—
ԱԼԻԻՐԸ Գեանջու հասարակ	1	65	—
„ Շորաքեամ	1	65	—
ԳԱՐԻՆ Երևանի	1	—	—
ՊԼՊԵՂԸ	41	—	—
ՇԻՐԲԱՆՏԻ ձէթ	8	—	—
ՄՈՍ	13	20	—

ԱՐՏԱՍԱՀԱՆՆԱՆ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ			
(Մայիսի 4-ին)			
ՓՈՒՄՆԱԿ Բարաթ պօլս	6	77	—
„ Թաւրիզում վճա	4	82	—
ՄԱՐՍԵԼ Բարաթ, 100 բուրջի ամէ	345	Ֆր.	—
ԼՕՆԴՈՆԻ վերա, (Օքսթայի կուրսը)	—	—	—
7 բուրջի 34½ կուրսի ամէ	1	Լիրա	—
ՄԱՐՍԵԼԻՐ Բարաթի 50 քիլօ	—	—	—
(3 փութ 2 զրով) ծախում է	75	Ֆր.	—

ՄԱՐՍԵԼԻՐ Երևանու Ամբիկ. սեր-			
մի բարակը ծախում է			
„ առաջին տեսակը	72½	Ֆր.	—
„ Երկրորդ տեսակը	62½	Ֆր.	—
ՄԱՐՍԵԼԻՐ Թուշի սպիտակ բուրջը			
ծախում է			
„ Երկրորդ տեսակը	90	Ֆր.	—
„ զառան բուրջը ամէ	123	Ֆր.	—
„ Թարաք. բուրջը ամէ	82	Ֆր.	—
„ Ղարաք. բուրջը ամէ	60	Ֆր.	—
„ Երկրորդ տեսակը	55	Ֆր.	—

ՌԱՇՏ արեւելում 6 բաթմանը (2 փութ 7 զրվան-քայ) 170—180 դան (10 դանը 3 բուր. 22 կ.)
ՄԱՋԱՆԳԱՐԱՆ, արեւելում 6 բաթմանը ամէ 80 դան:

ԿՕՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍՈՑ Խարջ Նուխայ թեւը (մետաքը) շատ ընտիրը 147 բուրջի:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ:			
(Ապրիլի 24-ին)			
ԼՕՆԴՈՆ.—մի ուրբի ամէ 32% պէնս (փախա-նակ 40 պէնս):	—	—	—
ՓԱՐԻՋ.—մի ուրբի ամէ 344 սանտիմ (փա-խանակ 400 սանտիմ):	—	—	—
Առաջին ներքին 5% փոխառութեան տոմսակ			
Երկրորդ	—	—	—
5% Բանկի տոմսակ	1	չըջանի	95
„ „	2	չըջանի	94½
„ „	3	չըջանի	—

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԱՆՈՆԱԻՐ ԵՒ ՎԱՅԵԼՈՒՅ ԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ. (Исторія и теорія казеннаго) Հանդիւրձ զանազան ծանօ-թութիւններով, յաւելուածներով և գրասե-ղանիկի ու անօտովական ստուկարգիւրով:—Մ. Մ. Միտսուրիանց:—Ս. Պատեր-բուրգ 1872 թ., 8 ծալ, էջ 274: Մի օրի-նակի զինը 1 ռ. 70 կ. Հինգ օրինակներ 7 ռ. 50 կ., ճանապարհի ծախում միասին: Նիւ-թերը § I կանոնաւոր և վայելուց գրութեան գրութիւնը մինչև XVIII դարու վերջը (և տեղեկութիւններ Հայ տպագրութեան մասին 3—8) էջ 1—14: § II. այս գրութեան զարգացումը XVIII դարու վերջէն մինչև 1825 թուականը. էջ 14—19: § III Սորա գասա-տվութիւնը մինչև Կարստերը, 19—22: § IV Կարստերի և նորա հետեւողների գասատվու-թեան ձեւը, 22—26: § V. Եւրոպայի գրի ու-սուցանել և մարմնամարդութեան վերաբերալ գրադիտութիւնը (էջ 37, 59—62 և 122) 26—41: § VI. Հակմանի եղանակը 41—43: § VII. Գասատվութեան հիմնական կանոնները 44—52 § VIII. ուսանողների և ուսուցիչների պարագմունքների կերպը և յարաբերութիւն-ները (243) 58—83: § IX. Հայ գրութեան պատմութիւնը. սեպագիր (83, 249), բուն եր-կաթագիր, միջին երկաթագիր կամ միջակա-գիր, նօտագիր, շղագիր, նրբագիր, դրամագիր, կոնդակագիր, փառագիր, փակագիր և վարա-ղագիր, 33—106: Մի աշխատութեան հի-մունքները և կերպը (249), 107—124: X. զպրոցական գրասեղանները, նոցա նաւարան-ները, ստուկարգիւրը և գրադիտութիւնը (124—1—IV, 149—150, 249) 125—144: Գրա-րոցական առողջապահութիւնը (195, 250, 251) 144—150: § ա վ ե լ ու ա ծ Ե: Սո-վորութիւնների նշանակութիւնը դաստիարա-կութեան գործի մէջ, 150—178: § ա ե լ ու ա ծ Բ: Գանադան թանաքներ շինելու տարաքներ և համառօտ անկնիկականը բա-նարան 178—189: § ա ե լ ու ա ծ Գ: Լն-տունների ստիպողական հարկաւորութիւնը 190—196: § ա ե լ ու ա ծ Դ: Յաւաջաւ-նութեան և վերջաբանութեան տեղ և հայե-րէն բառադրութեան գրադիտութիւնը (208—216) 196—221: § ա ե լ ու ա ծ Ե: Ե-նտովական ստուկարգիւր (224—1—16—225) և համառօտ բառարան 222—248: